

ЗМЕНИ Ў ЖЫЦЦІ – ЗМЕНИ Ў МОВЕ (ЛЕКСІЦЫ), ЦІ МОЎНЫ МАЛЮНАК СУЧАСНАСЦІ

*В.М. Карчагіна
Віцебск, ВДУ імя П.М. Машэрава*

Час змяняецца . Змяняюцца, а дакладней , ужо змяніліся многія рэаліі. І гэта правільна : жыццё павінна рухацца.

Родная мова – гэта жывая сувязь часоў. З яе дапамогай чалавек усведамляе ролю свайго народа ў мінулым і сучасным, дакранаецца да культурнай спадчыны, да сучасных працэсаў, духоўнага развіцця грамадства, нацыі. Жыццё мовы, яе развіццё і ўдасканаленне асабліва выразна праяўляецца ў зменах лексікі мовы.

З усяго мноства лексічных праблем у артыкуле разглядаюцца толькі некаторыя, звязаныя з фарміраваннем значэнняў старых слоў (пераасэнсаваннем) і ўжываннем такіх лексем у асяродзі студэнтаў і моладзі. Студэнцкі і маладзёжны слэнг пакуль амаль што не вывучаны, што і тлумачыць актуальнасць дадзенай тэмы.

Мэта артыкула – вызначыць ролю студэнцкага і маладзёжнага слэнгу ў лексічнай сістэме мовы, прасачыць за зрухамі семантыкі адзначанага лексічнага матэрыялу.

Матэрыял і метады. Да аналізу прыцягнуты каля 40 адзінак, што ўжываюцца людзьмі пэўных узроставых і сацыяльных груп: адмарозак, адстой, бабкі, бабло, блін, велік, выдаць, грузіць, гусь, даганяць, дастаць, жэсць, канкрэтна, крэатыўны, крута, лёгка, маг, мыла, нармальна парыцца, папса, пафігізм, понт (панты), прыбамбасы, прыкід, рэальна, рэспект, савок, супер, суперскі, тачка, тусоўка, тэлік, улёт, у разы, у шакаладзе, шнуркі, фішка, фіялетава, эсэмэска, як бы.

Выкарыстаны агульнанавуковыя метады тэарэтычнага даследавання. Для выдзялення асобных прыкмет, уласцівасцей аб'екта доследу быў прыменены метада аналізу. З мэтай семантычнага спалучэння, сістэматызацыі розных бакоў аналізуемай з'явы выкарыстан метада сінтэзу. У аснове меркаванняў пра падабенства і розніцу даследаваных падыходаў пакладзены метада параўнання. Для выдзялення і фіксацыі адносна ўстойлівых, інварыянтных якасцей аб'ектаў і іх адносінаў, вызначэння асноўных накірункаў, у межах якіх разглядаюцца аналізуючыя лексемы, выкарыстан метада абагульнення. У аснову вывадаў пакладзены метада індукцыі.

Вынікі і іх абмеркаванне. Слоўнікавы склад мовы – прадмет вывучэння не толькі ў статыцы як аб'ект, існаванне якога абмежавана ў часе, але і як аб'ект руху і няспынай эвалюцыі на працягу пэўнага часу.

Да нядаўняга часу лічылася, што беларускай мове на сучасным этапе яе існавання не ўласцівы сацыяльныя разнавіднасці. Аднак цяпер можна ўпэўнена гаварыць пра фарміраванне гэтай разнавіднасці. Мовазнаўцы, у прыватнасці А. А. Лукашанец, пацвярджаюць гэта. “Сёння ў беларускамоўным маўленні выразна прысутнічаюць студэнцкі і маладзёжны слэнг, камп'ютэрны жаргон і інш.” [1].

Сама функцыя лексікі студэнтаў і моладзі – быць сродкам бытавых узаемін – садзейнічае ўмацаванню ў яе складзе лексем канкрэтна-бытавых, што маюць нярэдка ацэначны характар, слоў, эмацыянальна выразных.

Ведаючы ў асноўным нормы і правілы размоўнай літаратурнай мовы, моладзь у паўсядзённым ужытку часта парушае іх, карыстаецца своеасаблівым жаргонна-прастамоўным стылем. У яго складзе сустракаюцца скарачэнні агульнаўжывальных слоў (тэлік – тэлевізар, велік – веласіпед, маг – магнітафон), пераасэнсаванні слоў (гусь – двойка, выдаць – сказаць штосьці, бабкі – грашовая маса, бабло – значная грашовая маса, мыла – электронная пошта, пафігізм – антонім грамадзяніна, прыкід – адзенне, рэспект – павага, улёт – кайф, фіялетава – усё роўна, тусоўка – кампанія, фішка – падзея, парыцца – усякі дыскамфорт). Такія словы і выразы часта выкарыстоўваюцца для ажыўлення маўлення, зняцця празмернай афіцыйнасці. Такое, напрыклад, ужыванне слова “нармальна” як ацэнка таго ці іншага дзеяння.

Ужыванне слоў такога тыпу натуральна не выклікае ніякіх пярэчанняў. Але побач з імі ў жаргонна-прастамоўным маўленні ёсць і словы грубыя, ужыванне якіх – сведчанне нізкай культуры таго, хто гаворыць (шнуркі – пра бацькоў, чувак, чувіха – пра хлопцаў, дзяўчат, адмарозак – нелюдзь, адстой – няўдача). З ужываннем такіх слоў нельга мірыцца. Шлях да ачышчэння ад іх маўлення моладзі – ва ўзбагачэнні мовы дзяцей другімі, яркімі, выразнымі словамі.

У сучаснай мове ідзе заканамерны працэс узбагачэння, папаўнення слоўніка мовы. Разам з тым адбываецца і некаторае засмечванне, збыдненне ці скажэнне слоў, якое праяўляецца і ў словаўжыванні (адстой, понт (панты), пафігізм, савок, шнуркі, чувак, чувіха, адмарозак, жэсць, блін, прыбамбасы, савок і інш.). Гэта самыя недарэчныя выразы. Гэта яшчэ адна падстава падумаць пра тое, што слоў, заведама добрых і бліжэй, не бывае. Усё залежыць ад нашага ўжытку лексічных адзінак. Вечныя словы ад частага ўжытку зношваюцца, напэўна, і кожная эпоха вынаходзіць для іх часовыя перайменаванні [2].

Філолагі, пісьменнікі, настаўнікі павінны быць дырыжорамі вялікага моўнага аркестра. Ніхто не нараджаецца з гатовым пачуццём мовы. Лінгвістычны густ, як і ўвесь культурны воблік чалавека, – вынік вопыту, жыцця, выхавання.

Мова – жывы арганізм. Часам ён непрадказальны. Ці прыжывуцца ў ім такія словы? Гэтага пакуль ніхто ведаць не можа. Але пра іх трэба гаварыць, спрачацца, выпрацоўваючы грамадскае меркаванне па пытаннях нашай маўленчай культуры.

Заклучэнне. Такім чынам, мы прыходзім да высновы, што малюнак лексічнага развіцця мовы быў бы няпоўным і бедным без студэнцкага і маладзёжнага слэнгу. Новая лексіка фарміруецца і шляхам пераасэнсавання старых слоў (блін, жэсць, мыла), і шляхам новых спалучэнняў слоў (як бы, у разы, у шакаладзе), і шляхам новых камбінацый старых марфем і частак старых слоў (савок, улёт, пафігізм, прыкід). Хаця само па сабе гэтае правіла, здавалася б, і вядомае, аднак у дачыненні да вывучэння лексікі людзей пэўных узроставага і сацыяльных груп яшчэ недастаткова вывучанае.

Не выключана магчымасць, што ўсе лексічныя адзінкі (іх значэнне і ўжыванне), адзначаныя ў рабоце замацоўваюцца ў слоўніку. Але іх асэнсаванне вельмі істотнае і для вывучэння мовы, і для гісторыі нашай культуры.

І, хаця многія словы могуць аказацца недаўгавечнымі і нават выпадковымі, іх правільнае тлумачэнне ў пэўны перыяд іх бытавання заўсёды істотнае. Што ж да фіксацыі такіх лексем, то яна заўсёды цікавая для разумення.

Спіс літаратуры

1. Лукашанец А. А. Беларуская мова: асаблівасці сучаснага стану і функцыянавання / А. Лукашанец // Роднае слова. – 2009. – № 2. – с. 13.
2. Малажай Г. М. Сучасная беларуская мова: Слова. Перыфраза. Фразеалагізм. – Мн.: Вышэйшая школа, 1992. – с. 6-50.

ПРАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ НА БАЗЕ УНКЦ

*Т.А. Ковалевская
Витебск, ВГУ имени П.М. Машерова*

Основным источником теоретического представления о содержании профессиональной подготовки педагога является социальный заказ. Сегодня он находит свое выражение в идеях гуманизации, сотрудничества, развития, в повышении профессиональной компетентности и конкурентоспособности будущих педагогов в условиях модернизации системы образования. В соответствии с этими идеями прежде всего должна быть обеспечена готовность будущего воспитателя к практической деятельности. Важное место в обеспечении прикладного аспекта профессиональной подготовки воспитателя занимает педагогическая практика как одна из наиболее активных форм обучения, способствующая непрерывному росту педагогического мастерства и личностной культуры будущих специалистов в сфере дошкольного образования.

Цель данной статьи - показать особенности практической подготовки студентов, обучающихся по специальности «Дошкольное образование», на базе учебного научно-консультационного центра.

Материал и методы. Теоретической основой данного исследования являются положения теории учебно-познавательной деятельности. Методами исследования являются изучение и анализ опыта работы педагогов дошкольных учреждений. Исследование проводится на базе УНКЦ «ДЦРР№2 г. Витебска»

Результаты и их обсуждение. Вопросы профессиональной подготовки студентов в её прикладном аспекте являются одними из приоритетных в работе кафедры дошкольного и начального образования. Аспекты рассмотрения данного вопроса следующие: совершенствование содержания, организации и проведения практик; поиск путей оптимизации профессиональной